

СТАНОВИЩЕ

от

доц. д-р Катерина Бориславова Йочева,

доцент на Нов български университет (НБУ),

по професионално направление 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.6. Право (международно право и международни отношения)
върху научните трудове, представени за придобиване на образователната и научна степен
„доктор“, по професионално направление 3.6. Право (Конституционно право) в НБУ

от

докторант Филип Роберт Самуилов

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Представеният дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ е на тема „Защита на основните права на ЛГБТИ хората в конституционната рамка на България“.

Темата на разглеждания труд има основополагащо значение през XXI век, тъй като тя се приема за един от индикаторите за върховенство на правото, развитие на демократичните ценности и защита на достойнството на човека/хората във всяко съвременно демократично общество.

Поради широкия обхват на повдигнатите проблеми и различните равнища на правна регламентация (международно право, право на ЕС или национални правопорядъци) темата е стеснена до анализ на права, произтичащи от действащата към 2026 г. в България Конституция, която цели да гарантира, че нито една група граждани няма да бъде оставена без правна защита.

Съвсем накратко ще посоча някои от значимите аспекти на така формулираната тема на дисертационния труд:

1. Универсалност на основните права на човека и равенство пред закона.
2. Недопускане на дискриминацията въз основа на лични и обществени признаци.
3. Защита на достойнството на индивида/човека като върховна ценност в съвременното право.
4. Принцип на правна сигурност и право на личен и семеен живот.
5. Защита от насилие и реч на омразата, мотивирани от хомофобия или трансфобия.
6. Международен/наднационален контекст на правна интеграция преди всичко в рамките на ЕС, но и в други международни структури (ООН, Съвет на Европа и др. под.).

7. Задължение за държавите да осигурят правна форма на признаване и защита за еднополови партньорства.

8. Зачитане на водещи правни глобални стандарти, социално сближаване и икономически напредък и др. подобни съображения от обществен интерес.

2. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд

Представеният в конкурса дисертационен труд „Конституционният принцип на правовата държава“ има обем от почти 300 страници. Без съмнение той може да се нарече първо всестранно и цялостно изследване по заглавната тема в българското конституционно право.

Като своя основна цел авторът посочва „осъществяване на цялостен и критичен правен анализ на нормативните дефицити и доктриналните празноти в конституционноправната защита на основните права на ЛГБТИ хората в Република България“. По мое мнение така заявената цел е в достатъчна степен изпълнена, тъй като изследването категорично надхвърля обичайния описателен преглед на действащото национално право, а си поставя за цел да обясни дълбоките теоретични и исторически предпоставки, които обуславят подобни дефицити. В крайна сметка авторът конструира научнообосновани предложения за преодоляване на съществуващата правна несигурност и за същинско гарантиране на принципа на равенство. За реализирането на така заявената и реализирана основна цел на изследването авторът следва логическа прогресия от взаимосвързани стъпки. В основата на правния анализ е точното разясняване на понятия и определения, на чиято основа се изгражда впоследствие аналитичната рамка.

3. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд

Авторът си поставя амбициозната цел да извърши по същество първи цялостен правен анализ на нормативните и доктринални празноти в конституционноправната защита на основните права на ЛГБТИ хората в България. За целта следва да се изяснят различни теоретични и исторически предпоставки за подобни дефицити с оглед на преодоляването на всякакви предпоставки за правна несигурност.

Въз основа на изложените проблеми, настоящият дисертационен труд си поставя за основна цел да извърши цялостен правен анализ на нормативните и доктринални празноти в конституционноправната защита на основните права на ЛГБТИ хората в България. Изследването не се ограничава само до преглед на законодателство в сила в България, а се стреми да изясни теоретичните и историческите предпоставки за подобни празноти, за да формулира

научнообосновани предложения за усъвършенстване и осъвременяване на вътрешната нормативна рамка с цел преодоляване на правната несигурност.

За постигане на тази цел изследването следва няколко стъпки в структурен план:

1. изясняване на относимите юридическа терминология, доктрина и съдебна практика.
2. въз основа на генезиса на правния статут на ЛГБТИ хората в България се изследва влиянието на отменени правни режими върху действащата правна среда в разглежданата област
3. чрез сравнителен (национален и наднационален правен анализ) се прави опит да се прецени съответствието на вътрешното право със съвременните наднационални (на равнище ЕС или Съвет на Европа) правни стандарти.

Като следствие от направения критичен анализ на действащата българска конституционна и нормативна рамка авторът до голяма степен постига изначално заложената си цел, като формулира конкретни предложения *de lege ferenda* и предлага завършена концепция за законодателни промени, насочени към усъвършенстване и осъвременяване на вътрешната нормативна рамка в съответствие с наднационалните стандарти в разглежданата област.

4. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката

Като безспорни научни приноси на разглеждания дисертационен труд могат да се отличат:

- 1) Изясняване на понятийния и терминологичния апарат в разглежданата област с цел недопускане на правна несигурност.
- 2) Обобщаване на наличната към момента на изследване на проблематиката доктрина (използвани са внушителен брой доктринални източници (общо 384 източника, предимно на английски език (295), допълнени от литература на български (75), немски (11) и други чужди езици. Освен монографии, учебници и статии приветствам позоваването от автора и на голям брой институционални доклади и специализирани наръчници.
- 3) позоваване до голяма степен на съдебна практика на наднационални и национални юрисдикции, включваща актове на Съда на ЕО/ЕС, на ЕСПЧ и на българския Конституционен съд, както и на Федералния конституционен съд на Германия).
- 4) Освен това се изследва и правораздавателната дейност на по-ниско равнище – чрез рефериране към 99 решения на национални юрисдикции – включително един акт на германския Федерален касационен съд и 98 акта на български юрисдикции.

5) По този начин се формулират достатъчен за подобен изследователски труд и немалък брой предложения *de lege ferenda* за осъвременяване и модернизиране на несъвършената правна среда по отношение на ЛГБТИ хората в България в различни правни дялове.

5. Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани

С оглед на нормативните изисквания на действащата в България нормативна рамка (Закон за развитие на академичния състав, Правилник за неговото приложение и Наредба за развитието на академичния състав на НБУ) и като се има предвид предоставената от кандидата информация, може да се направи обоснован извод, че Филип Роберт Самуилов изпълнява нормативно заложените изисквания за публикации по дисертационния труд. Като отговорен редактор на Годишника на департамент „Право“, в което авторитетно и наложило се през годините издание са публикувани две от разработките на кандидата, мога с убеждение да изразя своето задоволство от високата езикова и академична култура на писмено изразяване на кандидата. По мое мнение доста от потитулованите автори в академичните среди не успяват да достигнат високия стандарт, който налага докторанта в своите писмени трудове. По тази точка поставям с убеждение и удовлетворение висока оценка на Филип Самуилов и използвам повода да отбележа, че българската правна доктрина страда от сериозни дефицити в областта на качеството на писмените правни източници и несъмнено има остра нужда от повсеместни усилия за повишаване на равнището на писмено езиково изразяване – от равнище докторанти до най-високите етажи на академичните среди.

6. Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и други подобни

Поради непосочване от автора на списък с цитирания, което е нормално с оглед на твърде малкото време, в което Филип Самуилов е член на академичната общност, а и като се отчита неприемливия факт, че в България липсва каквато и да е нормална за XXI век система за проследяване на цитирания, не мога да посоча нещо по същество в този раздел от становището ми. Тъй като обаче съм работила в различно качество и за сравнително дълъг период от време с колежата Самуилов, мога с убеждение да заявя, че той (още като студент беше и) е изключително отговорен, мотивиран и дисциплиниран член на академичната общност, който следи актуалните процеси и тенденции и постоянно усъвършенства равнището си на познания и умения в предпочитаните от него правни отрасли. Сигурна съм, че той може да бъде пример за вдъхновение както за проходящи в правото колеги (студенти), така и за вече практикуващи юристи от всякакви области на реализация в юридическата професия (академични лица, магистрати, политици и т. н.).

7. Мнения, препоръки и бележки към докторанта

Разбира се, към равнището на писмено изразяване на докторанта винаги биха могли да се отправят редица конкретни забележки, каквито аз в лична комуникация ще му отправя на последващ етап, за да усъвършенства труда преди евентуалното му публикуване. В този раздел от настоящото становище и в рамките на текущата процедура със задоволство мога да направя заключение относно високото качество на писмено изразяване, синтезиране, анализиране и представяне на сложна правна проблематика, което не е често срещано явление сред младите колеги докторанти. Дори бих направила забележка, че стилът на изразяване на места е излишно утежнен, използват се прекомерно много чуждици (което не е изненада с оглед на големия брой използвани чуждестранни източници). Бих препоръчала на докторанта да проследява с повече внимание използването на едно и също понятие с различно означение (само един пример, за да онагледя: „Права на ЛГБТИ хората“ (в заглавието на труда и другаде в текста, а същевременно се среща многократно и изразът „ЛГБТИК+ хората/гражданите“) очевидно се визира едно и също понятие, но с две терминологични означения, което не е в достатъчна степен юридически издържано и следва занапред по възможност да се избягва.

Встрани от подобни дребни недостатъци от езиково и стилово естество, безспорно трудът се характеризира с висока научна и практическа стойност и по мое мнение задължително следва да бъде подготвен в най-кратки срокове за издаване като самостоятелно монографично изследване, от каквото българската правна доктрина изпитва остра потребност.

8. Заключение

Като се има предвид всичко, изложено по-горе и с оглед на изключително положителното впечатление от съвместната ни работа досега в НБУ с колегата Филип Роберт Самуилов, в заключение давам **изключително висока и положителна оценка** на представения за разглеждане дисертационен труд и съм непоколебимо убедена, че и след придобиването на образователната и научна степен „доктор по (конституционно) право“ пред колегата Филип Роберт Самуилов предстои един блестящ академичен и творчески път. Желая му попълнен вятър в нелекото академично поприще на правото.

Дата 6 септември 2026 г.
гр. София

Подпис:.....
(Катерина Йочева)